

Slovensko petje v preteklih dobah. Spisal Fran Rakuša, nadučitelj. Cena 80 kr., zlata obreza 1 gld. 50 kr. Gospod spisatelj je nabral v to lično knjižico mnogo gradiva o slovenski glasbi, raztresenega po raznih knjigah, leposlovnih in drugih listih, kar mu je prizadejalo obilo truda. Vse gradivo je razvrstil v prvem oddelku te knjige v kronološkem redu in v kratkih potezih naslikal delovanje bolj ali manj važnih glasbenikov, opisovaje njih delovanje z njihovimi glasbenimi umotvori vred do današnjega dne. Vsa razprava se bere prijetno, akoravno pogrešamo tu in tam korenitejših opazek in pravičnejše sodbe.

Temu oddelku sledé živatopisi umrlih skladateljev. „De mortuis nil, nisi bene“ tega reka držal se je g. Rakuša veskozi, akoravno je mnogo v teh spisih pretiranega, kakor se sploh v umetnosti, posebno pa v glasbi pri nas marsikaj hvali, kar bi se moralo dostikrat ostro grajati. Tu privoščí nekemu skladatelju polnih deset strani, in lahko umejemo njemu peto slavo, kajti narekovala jo je bratovska ljubezen. Vsi skozi so mojstri, a mi pristavimo, da so vmes tudi mojstri skaze. Zdi se nam potrebno tukaj nekaj besed spregovoriti, kako se pri nas premmogí poklicane čutijo komponirati med tem, ko jih je le malo malo izvoljenih. Na nekem izobraževališči je bilo svoje dni pravo tekmovanje gojencev, kdo bode več komponiral in učitelj glasbe jih je v tem še toplo podpiral. Mnenja smo, da to ni bil pravi namen poučevanja glasbe, kajti glasba je umetnost in ne da se „rokodelsko“ priučiti. Ni še vsak skladatelj, kdor nam ubere z rokami na klavirji par lično ubranih akordov, da nam prijetno božajo uho, srce pa mrtvo pusté. Ker je glasba umetnost, ne da se nikakor prisiliti, in kdor že čuti poklic v sebi komponirati, treba mu je pred vsem drugim teoretične in tehnične izobraženosti v toliki meri, da si jo šele prisvoji, ko se leta in leta bavi le s tem predmetom, primerjaje slavne klasike vseh časov in narodov. Dokler smo še na tesnosrčnem, jednostranskem in političnem stališču, da tudi v glasbi nečemo od Nemcev ničesa na posodo jemati, učimo se od Čehov. „Ta „par excel-

lence“ muzikalni narod šteje med svoje može take skladatelje in umetnike, kateri se dandanes smeje meriti z večaki vseh drugih narodov. V njih najdemo v vsaki stroki glasbe zastopnike, od katerih se lahko učimo, kaj je res lepo, umetno, tudi dovršeno.

Pustimo že jedenkrat tiste nesladno doneče, trivijalno zavijajoče pesmi, katere šegačejo ušesa, a sree prazno pusté. Želimo si mesija, kateri bi z neusmiljeno roko jel trebiti v naši glasbi zrnje od plev. Rešeto moralo bi res precej veliko biti, a brez zamere, zrna ostalo bi jako malo. Učimo se torej najpoprej, pustimo govoriti večake in ne bodimo trmoglavi. Preverjeni smo, da, ko pridemo do pravega ukusa, tudi tisti skladatelji, (se ve, častne izjeme so tudi pri nas) kateri štejejo svojih skladb na stotine, ne zastavijo več peresa za komponiranje ampak stavili si bodo ves drug smoter, da gojijo glasbo kot umetnost v koncertih, v cerkvi in v šoli.

Med skladatelje prištevamo tudi mnogo učiteljev. Kdo deluje v narodu laže v povzdigo glasbe, kot učitelj! Potov tukaj ne zaznamujemo, a jedno se nam zdi potrebno, da svoje tovariše prosimo: Nabirajte narodne drobtinice, narodne napeve! Kolikokrat so nas pozivali v ta namen večaki, tudi „Glasb. Matica“ je storila svojo dolžnost, a uspeha je do sedaj še malo. Vsak učitelj je toliko v glasbi zmožen, da zapiše narodno pesem v s a j jednoglasno, — za harmoniziranje bodo skrbeli že strokovnjaki.

O še živéčih skladateljih podaje nam spisatelj tudi podatke s tistimi hibami, kakor o prejšnjih. Opominimo naj, da ima A. Nedvéd za povzdigo slov. glasbe vsaj toliko zaslug, kakor kdorkoli si bodi, in vendar je ocena njegovih del jako skromna v tej knjižici. In kaj A. Förster! Pa mi segamo predaleč.

Končno ne odrekamo gospodu spisatelju nikakor zaslug, ki si jih je pridobil s tem, da je lično knjižico z res prav čednimi podobami nekaterih skladateljev poslal med svet. Kakor sam v svoji skromnosti dostavlja, pritrjujemo tudi mi: služila bode strokovnjaku prav dobro pri opisovanji „zgodovine slovenske glasbe“.

— r.

Vprašanja in odgovori.

K trinajstemu vprašanju. Da moremo na to vprašanje določno odgovoriti, prosili smo v 21. številki „Učit. Tov.“ od nekaterih g. tovarišev podatkov, katerih pa do danes še nismo prejeli. Prosimo torej še jedenkrat g. tovariše iz dotičnih krajev, da nam poročajo, ali smemo trgov prištevati: Kostel, Železnike, Kropo, Mengeš in Stari Trg pri Poljanah.

Štirinajsto vprašanje. Katere risarske predloge naj si naša šola omisli? (J. A.)

Odgovor. Največ se pri nas sedaj naročujejo in rabijo risarske predloge Eichlerjeve. Posebno

se priporočajo za jednorazrednice, kjer učitelju tako malo preostaja časa za ta predmet. Urejene so sicer na široki podstavi, a so tako urejene, da si učitelj lahko po svoji potrebi tvarino izbere, ne da bi se motilo sistematično postopanje. Ker na jednorazrednici v naših razmerah na prosto risanje skoro ni misliti, zadostuje Vam, ako si naročite samo prvi del (stigmografično risanje).

Petnajsto vprašanje. Kake in čegave podobe so najpripravnejše za pouk v prirodopisji? (J. A.)

Odgovor. Za ta pouk se dobi v knjigotržstvu mnogo izdaj. Ako se pa za šolo to učilo kupi, mora

se v naših razmerah gledati na to, da so podobe za pouk pripravne in pri tem tudi ne predrage. Najboljše so zbirke, pri katerih se na enem listu predstavlja samo eden predmet v primerni velikosti. Iz tega ozira, kakor tudi z ozira na ceno in izpeljavo

opozarjamo Vas na Janskyjeve podobe, ki so v današnji številki na dotičnem mestu ocenjene. Po ministerskem odloku od dne 27. listopada 1890. št. 23.282 sta tudi zadnja sešitka XI. in XII. kot učilo na ljudskih in meščanskih šolah pripuščena.

Naši dopisi.

Selca 27. listopada 1890. (Novo šolsko poslopje.) Pri nas smo obhajali v sredo 13. listopada slavnost blagoslovljenja novega šolskega poslopja. Je pa bil že tudi skrajni čas sezidati novo šolo, kajti prejšnje staro šolsko poslopje v Selcih je bilo meznarija kakor večinoma po deželi, kjer so bile šole že zgodaj ustanovljene. Malokje pa je bila šola v tako slabih, neugodnih prostorih a vender toliko časa, kakor ravno v Selcih. Šola je bila ustanovljena že okoli leta 1820. Za tedanje razmere je šolska soba, dasi precej manjša od sedanjih, ustrezala. Kmalopri je bilo treba šolsko sobo povečati, to pa s tem, da so dve sobi v jedno združili, kar ni zahtevalo drugih stroškov kakor, da so steno podrl, katera je šolsko sobo od učiteljeve ločila. Razširjena soba je zadostovala šolskim potrebam do novih šolskih postav, ko pa so te stopile v veljavnost, moral je, ali bi bil vsaj moral vsak otrok iz cele šolske občine obiskovati šolski pouk. V tem slučaju pa bi šolska soba zopet ne zadostovala, dasi meri 10:18 m v dolgosti in 4:17 m v širokosti, šolodolžnih otrok pa je v vsi fari povprečno čez 400.

Da bi torej šola ne bila prenapolnjena, so se vsolale le bližnje, ne čez jedno uro oddaljene vasi, (kakor zahteva postava) kojih je pa še vedno 10, z 220 otroci. Vsled tolikega števila otrok je bila šola prenapolnjena, dasi so otroci iz Česnjevice (20) šolski pouk obiskovali večinoma v Železnikih.

Pri 200 otrocih, kateri so bili še primorani v šolo v Selcih obiskovati, uspeh ne more biti najboljši, tudi ako bi bilo obiskovanje še tako redno, kar se pa nikakor ne morem pohvaliti. Slabemu obiskovanju je bila pa ravno premajhna šolska soba vzrok, kajti ali so se morali vsi otroci strogo siliti, potem je šola vsekakor tako prenapolnjena, da mora biti kvarno učencem in učitelju, ali pa so se morali zamude kolikor največ mogoče pregledovati, zlasti bolj oddaljenim, potem pa sveda mora biti jako nepovoljen uspeh.

Da bi se takim nepravilnostim v okom prišlo, priprijel se je slav. c. kr. okrajni šolski svet v Kranji že leta 1876 inicijative sezidati v Selcih novo šolo, razširjeno v dvorazrednico. Leta 1878. je tudi slavni deželni šolski svet sklenil, da se ima do 1880. leta dozidati novo šolsko poslopje v Selcih.

Vsled pritožbe tedajšnjega občinskega odbora in županstva v Selcih, radi pomanjkanja denarja in da ni dobili pripravnega prostora, razveljavil je deželni šolski svet svoj sklep in tako je še stara zaduhla

meznarija ostala šoli v uporabo. Zima v letu 1885. je vsled obilnega snega mnogo pripomogla, da se je slavni c. kr. okrajni šolski svet iz nova energično poprijel zidanja nove šole. Omenjeno zimo je namreč sneg podrl precejšen kos strehe na šoli, potem pa je bilo vsako zimo treba kaj podpirati in popravljati. Leta 1887. se je celo kake 3 m² stropa pogreznilo ravno, ko so zapustile deklice ponavljalne šole sobo.

Ta popravila in ker je bil pouk v zimskem času vedno moten, pospešila so obravnave v toliko, da je deželni šolski svet sklenil leta 1888. da se mora v dveh letih v Selcih dozidati novo šolsko poslopje in sicer za dve učni moči, tako da se šolsko leto 1890/91 s poukom že v novi dvorazrednici prične. Okrajni inženir g. Francišek Žužek je izdelal načrt; kateri je zahteval šolskih postav povsem umerjen tako, da je nova dvorazrednica zares pravi kras, ne le Selcom temuč je tudi najlepša šola še daleč preko mej okraja kranjskega.

Ko je bil načrt odobren od krajnega in okrajnega šolskega sveta, sklenil je občinski odbor, da se naj pobira v svrhu zidanja 30% na doklada na direktne davke. Leto pozneje t. j. 1889. se je začelo zidati, ter se je do jeseni toliko zvršilo, da je bilo poslopje pod streho. Letošnjo pomlad pa se je začelo dalje delati, vender so se vsa dela vsled pomanjkanja denarjev še le v meseci listopadu dovršila. V sredo 13. listopada pa se je vršila kolavdacija in blagoslovljenje novega šolskega poslopja. Pri blagosloavljenju bili so navzoči: g. c. kr. okrajni glavar Dr. M. Gsettenhofer, g. c. kr. okrajni šolski nadzornik A. Žumer, g. c. kr. okrajni inženir Fr. Žužek, dalje učitelj iz Železnikov g. J. Levičnik, g. župan Ivan Vrhunec iz Sele in podpisani.

Blagoslovljenje se je pričelo s peto sv. mašo, katere so se udeležili zgoraj navedeni, občinski odbor in šolska mladina.

Po sv. maši se poda šolska mladež z zastavo v procesiji do novega šolskega poslopja, tu je pred šolo čakala v dveh vrstah, da so dospeli zgoraj imenovani. Po blagosloavljenju šolskih sob, so šli vsi otroci v jedno sobo, dasi jih je bilo čez 180. Zbrani mladini najprej č. g. župnik Ivan Sušnik kot predsednik krajnega šolskega sveta razjasni pomen blagoslovljenja in jih ob enem opominja k ljubezni do roditeljev in predstojnikov sploh, kakor tudi do presvetlega cesarja. Po tem govoru se gospod okrajni glavar zahvali gospodu župniku in županu za obilni trud, ki sta ga imela pri zidanju nove šole. V pripoznanje